

GÖZLEM VE GÖRÜŞLER

TÜRKİYE'DE HALK SAĞLIĞI BİLİMİ VE UYGULAMALARINDA NEREDEYİZ?

Necati DEDEOĞLU*

1988 yılı başında Toplum ve Hekim dergisinde yayımlanan bir yazımda "Politik, ekonomik ve toplumsal bazı nedenlerle günümüz Türkiye'sinde halk sağlığı eğitimi ve uygulamaları en alt düzeydedir" demiştim.¹ Neredeyse 20 yıl sonra durumun daha da kötü olabileceği, eğitim ve uygulama düzeyinin daha da düşeceği aklıma bile gelmemişti.

Düşünsenize, 20 yıldır halk sağlığı ile ilgili mezuniyet öncesi ve sonrası sorunları çözemedik. Tam tersine işler daha da kötüleşti; eğitim-uygulama sahalarımız elimizden alındı. Tıp öğrencilerine sağlığa toplumsal bir bakış kazandıramadığımız gibi halk sağlığı bilgilerini bile tam öğretmez hale geldik. Asistanlarımızın sorunları aynen devam ediyor. Daha eğitim amaçları konusunda fikir birliğine varamadık, eğitim konularında ve kapsamında da her anabilim dalı bildiğini okuyor. Genelde eğitimler nitelsiz. Master ve doktora programları ayrı birer sorun. Uzmanlığını alan asistanlarımız eğittiklerimizle alakasız, statülerine uygun olmayan, yaşam tüketici işlerde çalışıyorlar.

Sağlık Bakanlığı ile ilişkiler son derece kötü. Bu nedenle de ülkemizdeki halk sağlığı uygulamalarına hiç katkımız yok. Bilim ve akla aykırı politikalarından vatandaş zarar gördüğü gibi bizi de laboratuarsız patoloj, ameliyathanesiz cerraha döndük; halk sağlığı bilimini ve kendimizi geliştirmeye fırsatımız olmuyor. Böyle bir olanak sağlansaydı ne kadar başarılı olabileceğimiz de kuşku; bazılarımızın niteliği çok iyi değil; meslekte yükselmede bir eşik olan doçentlik sınavlarındaki değerlendirmeler her zaman objektif olamıyor, bilimsel yeterlik dışındaki kriterler daha çok önem kazanabiliyor. Öğretim üyelerimiz genelde dünyaya kapalı. Uluslararası deneyimi ve ilişkisi olanlar çok sınırlı, uluslararası ortak çalışma yok denecek kadar

az. Klinisyenlerle ortak çalışma yapılamıyor. Bu yüzden de bizim yürütmemiz, en azından önemli görevler üstlenmemiz gereken ülke düzeyindeki kronik hastalık taramalarında ismimiz yok. Ülkemizin pek çok halk sağlığı sorunu var. Hangisine el attık, hangisini çözümledik? Yerel, küçük nüfuslu "tanımlayıcı, kesitsel" araştırmalar dışında hangi uluslararası nitelikte araştırmayı yaptık, halk sağlığı bilimine ne katkıda bulduk? Derleme bilgileri bilim yapılmaz.

Durumun yukarıda yazdığım kadar kötü ve umutsuz olmadığını biliyorum. Her şey gibi, halk sağlığı eğitimi ve uygulamalarının da sağlığı alınıp satılan bir mal, sağlık kuruluşlarını işletme, vatandaş müşteri gibi algılayan, devleti küçültmeye çalışan politikalarından kaçınılmaz olarak etkilendiğinin farkındayım, Sağlık Bakanlığı ile ortak çalışmanın güçlüğü de. Ama bütün bunlara rağmen 20 yıldır bir arpa boyu yol alışımda bizlerin, halk sağlığıcuların hiç mi suçu yok?

Peki, ne yapmalı? Önce durumdan rahatsız olunmalı, bir şeyler yapmak istemeli, sorumluluk duymalı. Sonra bir araya gelmeli Anabilim Dalı Başkanıyla, asistanyla, sahada çalışan uzmanıyla; birlikten güç doğar, fikir doğar. Öncelikleri saptayalım, stratejiler belirleyelim, programlar yapalım, ortak kararlar alalım, ama en önemlisi çok çalışalım. Bizden sonraki kuşak halk sağlığıcularına daha gelişmiş bir bilim dalı, bir halk sağlığı ortamı bırakalım.

18 yıl önceki yazımı "Bu yazıdan asıl amaç halk sağlığının durumunda dikkati çekmek, bir tartışma başlatmak ve ortak çözüm önerileri için bir ortam oluşturmaktır" cümlesiyle bitirmiştim. Yazı amacına ulaşmadı. Ne dikkatimiz çekildi, ne tartıştık ne de çözüm bulabildik. Bakalım bu yazı etki yapacak mı?

DİPNOT

¹Dedeoğlu N. Halk Sağlığının Bugünü ve Yarını, Toplum ve Hekim, Sayı 46, Mart 1988, S 9-11

*Prof.Dr., Akdeniz Ü. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Başk.